

شماره مقاله: ۱۱۱۸

تعیین شاخص‌های ارزیابی عملکرد تأمین‌کنندگان با رویکرد پایداری

سیروس آزاد شهرکی^۱، سید مهدی همایونی^{۲*}^۱ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف‌آباد، دانشکده فنی و مهندسی، گروه مهندسی صنایع، نجف‌آباد، اصفهان^۲ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد لنجان، گروه مهندسی صنایع، زرین‌شهر، اصفهان* نویسنده مسئول مکاتبات: homayouni@iauln.ac.ir

چکیده:

رویکرد پایداری بر طراحی و عملیات انسان و سیستم‌ها برای تضمین اینکه استفاده انسان از منابع و چرخه‌های طبیعی منجر به کاهش کیفیت زندگی به‌واسطه از دست رفتن فرصت‌های اقتصادی آتی یا اثرات مضر بر شرایط اجتماعی، سلامت انسان و محیط‌زیست نشود تأکید دارد. برای بقای پایداری زنجیره تأمین، همه اعضای زنجیره تأمین شامل تأمین‌کنندگان، تولیدکنندگان، توزیع‌کنندگان، خرده‌فروشان و مدیران باید پایداری را حفظ کنند. در این راستا، ارزیابی عملکرد و انتخاب تأمین‌کنندگان به‌عنوان یکی از اجزاء اصلی زنجیره تأمین نقش مهمی در پایداری سیستم دارد. تعیین شاخص‌های ارزیابی عملکرد که منجر به پایداری تأمین‌کنندگان می‌شوند در یک دسته‌بندی کلی به شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی تقسیم می‌شوند. این شاخص‌ها به رابطه انسان‌ها با یکدیگر و رابطه انسان و محیط توجه ویژه‌ای دارند. این مقاله سعی دارد با توجه همزمان به ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی با رویکرد پایداری، مهم‌ترین شاخص‌های ارزیابی عملکرد تأمین‌کنندگان را با استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی میدانی نظرات خبرگان با بهره‌گیری از اصل پارتو تعیین کند.

کلمات کلیدی:

ارزیابی عملکرد؛ پایداری؛ تأمین‌کنندگان؛ اصل پارتو

۱ مقدمه

در عصر حاضر زنجیره تأمین سهم بزرگی از فعالیت‌های بشری را به خود اختصاص می‌دهد. یکی از مباحث مهم در زنجیره تأمین بحث تصمیم‌گیری در مورد خرید است. سازمان‌ها بسیاری از خدمات و کالاهای موردنیاز خود را از طریق خرید تأمین می‌کنند. مدیریت فرایند خرید در سازمان‌هایی که خرید انجام می‌دهند از اهمیت بالایی برخوردار خواهد بود. چنانچه با یک نگرش غیرحرفه‌ای به تصمیم در مورد خرید پرداخته شود، فرصت‌های صرفه‌جویی نادیده گرفته می‌شود و به زیان‌های مالی قابل‌توجهی تبدیل می‌گردد [۱]. یکی از اصلی‌ترین عناصر در فرایند خرید انتخاب تأمین‌کننده است. در گذشته برای انتخاب تأمین‌کننده مواردی همچون سابقه، توان مالی و... از جمله معیارهای مهم در تصمیم‌گیری بوده است ولی با ظهور تحولاتی همچون جهانی‌شدن، کمیت و کیفیت معیارها و روابط بین آنها را تحت تأثیر قرار داده است [۲]. با توسعه روش‌های علمی در مدیریت زنجیره تأمین، فرایند انتخاب تأمین‌کنندگان نیز از این امر مستثنی نبوده است. یکی از مباحثی که در سال‌های اخیر موردتوجه پژوهشگران قرار گرفته است مفهوم پایداری یا توسعه پایدار است. تعاریف متعددی در رابطه با پایداری یا توسعه پایدار بیان شده است که از جمله آنها به این تعریف اشاره کرد، پیشرفت و توسعه‌ای که مطابق رفع نیاز فعلی است بدون آنکه توانایی نسل بعدی را برای رفع نیاز خود به خطر بیندازد. بر این اساس سازمان‌ها بایستی برای توسعه و ارزیابی از شاخص‌های جدیدی استفاده کنند که کمتر به آن توجه شده است. از این شاخص‌ها به شاخص‌های پایداری تعبیر می‌شود که منجر به پایداری سیستم می‌شوند. شاخص‌های پایداری در یک دسته‌بندی کلی به شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی تقسیم می‌شوند. این شاخص‌ها به رابطه انسان‌ها با یکدیگر و رابطه انسان و محیط در مسیر توسعه و پیشرفت توجه ویژه‌ای دارند. پایداری در بسیار از زمینه‌ها نظیر کشاورزی، مهندسی، ساخت، تولید و طراحی بررسی می‌شود. از نکاتی که باید به آن توجه کرد پایداری سیستم فصل مشترک رعایت شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و محیطی است [۳].

با بررسی‌های به‌عمل‌آمده به نظر می‌رسد اگرچه شاخص‌های محیط‌زیستی در قالب سبز بودن برای ارزیابی عملکرد و انتخاب تأمین‌کنندگان در سال‌های اخیر بیشتر مورد استفاده بود است، اما توجه همزمان به شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی در بحث توسعه پایدار کمتر موردتوجه قرار گرفته است. از این منظر پژوهش‌های پیشین هر یک دارای ضعف‌هایی هستند که نیاز به مرتفع شدن آنها ضروری به نظر می‌رسد، مثلاً در بخشی از پژوهش‌ها تنها شاخص‌های اقتصادی و محیط‌زیستی بررسی شده‌اند، درحالی‌که طبق تعریف پایداری تمام ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیطی بایستی موردبررسی قرار گیرد [۴].